

Četrti kongres jugoslovenskih pravnikov v Skoplju.

Po večletnem odmoru je zboroval v dneh od 4. do 6. oktobra 1931 zopet kongres jugoslovenskih pravnikov, to pot v Skoplju. Svoječasna, prva preložitev kongresa je bila smotrena in utemeljena v takratnih razmerah, poznejše odlaganje in iz tega nastala negotovost, bo-li kongres ali ga ne bo, pa sta mu v marsičem škodovali. Bilo je vendar dobro, da se je kongres vršil, pokazalo se je vsaj, da zanimanje naših pravnikov za znanstveno razmotrivanje pravnih problemov navzlic štiriletnemu prestanku ni padlo. Program res ni bil obširen in raznoličen, poedinim sekcijam vendar ni prisostvovalo manj pazljivih poslušalcev kakor na prejšnjih kongresih, najsi je bilo število kongresistov znatno manjše. Na drugi strani je nudila pokrajina toliko zanimivosti, da je obilo odškodovala za dolgo potovanje. Ob pogledu na deželo, ki kaže vidne stopnje naglega napredka, so se razblinili marsikateri predsodki, vezi med jugom in severom so se učvrstile. In medsebojno spoznavanje tudi ni zadnja svrha kongresov.

Otvoritvenemu zborovanju, ki ga je vodil predsednik univ. profesor dr. A r a n d j e l o v i ć, dne 4. oktobra, je prisostvovalo okoli 400 pravnikov. Takoj po pozdravu je predlagal predsednik, da se izvoli ban vardarske banovine, Ž. L a z i ć za častnega predsednika in da se pravila spremenijo v tem smislu, da bodi naziv udruženja Kongres pravnikov kraljevine Jugoslavije. Po sprejemu obeh predlogov so pozdravili kongres: apelacijski sodnik A n d r i j e v i ć v imenu pripravljalnega odbora, ban L a z i ć, zastopnik ministra načelnik K u z m i ć, predsednik skopeljske občine M i h a j l o v i ć, za udruženje sodnikov kasacijski sodnik J a n k o v i ć, advokat T o d o r o v i ć za advokatsko komoro v Novem Sadu in advokat dr. Ž i r o v n i k za Zvezo advokatskih komor.

Zatem je predaval prorektor dr. M. D o l e n c o »Pomenu Dušanovega zakonika za našo državo«. V referatu je zlasti poudarjal, da je treba izslediti vsa pravna načela, ki so veljala v narodu od nekdanj skozi stoletja in o katerih se more trditi, da so skupna vsem Jugoslovenom, in da se jeteh načel posluževati pri izgraditvi modernega jugoslovenskega prava. Predavanje je bilo z odobravanjem sprejeto.

Popoldne istega dne in prihodnji dan so zborovale sekcije v prostorih filozofske fakultete.

Prva sekcija, ki ji je predsedoval predsednik upravnega sodišča Trajanović, je obravnavala tema »Tobačni monopol in njega pravni značaj«. Oba referenta (dr. Stojadinović in dr. Peručić) sta se zavzela za to, da bi bilo proizvodnje tobaka svobodno. Prvi je podvrgel obširni kritiki zlasti prodajo tobaka po državi in s pomočjo statističnih dat dokazal, koliko je zadaj naša tobačna prodaja nasproti grški in bolgarski. Sekcija je predlagala zato soglasno resolucijo: »Kongres pravnikov izraža željo, da se spremeni zakon o tobačnem monopolu v smislu svobodnega proizvodnje in svobodnega izvoza tobaka. Predelovanje tobaka in prodaja v državi naj ostaneta še nadalje državni monopol«.

Predmet druge sekcije pod predsedništvom bivšega bana dr. Šilovića je bil »Eksistenčni minimum (§ 471. a srb. g. p.)«. Za vprašanje je vladalo posebno med Srbi največje zanimanje, zlasti ko so referentje došli do različnih zaključkov. Prof. dr. Arandjelović je izvajal, da je poljedelca treba zaščititi pred izkoriščevalci in to tudi zoper njegovo voljo. Nikakor da ne gre za to, ukiniti sedanjo zaščito, ker bi se reklo to toliko, kakor izročiti poljedelca zbog njegovega velikega zadolženja popolni pogubi. Sploh naj se dovoli, dati zemljedelcem kredit zgolj privilegiranim zavodom. Drugi referent, univ. profesor dr. Zuglia je predlagal ukinitvev imenovane zaščite, češ da ni v interesu gospodarskega napredka vobče in še posebej naše agrarne produkcije, da bi se vzdržala ta zaščita še nadalje, tem manj, da bi se uvajala na novo v krajih, kjer je sedaj ni. Tretji referent, hon. univ. profesor dr. Böhm se je omejil na slovenske razmere in naglasil, da bi uvedba takega zakona pomenila smrt lepo urejenemu kreditnemu gospodarstvu na zadružni podlagi v Sloveniji. Tudi kmetsko ljudstvo, s katerim je stopil mnogokje v stik, se je izreklo zoper zaščito. Predlagal je, da se prepusti pokrajinam, da v okviru splošnega zakona zase uveljavijo imenovano zaščito, ako bi jim bila potrebna. Po živahni vsestranski in dolgi debati se je zedinila sekcija na nastopno resolucijo: »Kongres pravnikov smatra, da je treba v novi zakon o zakonitvi zakona o izvršbi in zavarovanju vstaviti določbo, ki bo po vsej državi zavarovala poljedelcu eksistenčni minimum. Bližje podrobnosti se prepūščajo pristojnim zakonodajnim telesom.«

Tretja sekcija je obravnavala vprašanje »O povračilu škode, povzročene z motornimi vozili«. Vsi trije referentje (univ. prof. dr. Plivrić, apelacijski sodnik dr. Stuhec in advokat dr. Blagojević) so bili soglasno naziranja, da

je treba posebnega zakona, ki bo urejeval poostreno odgovornost motornih vozačev. Na podlagi temeljitih referatov in obširne diskusije se je zedinila sekcija pod predsedstvom univ. profesorja dr. Lapa j n e t a na resolucijo: »1. Potrebno je, da se vprašanje odškodnine, povzročene z motornimi vozili, zakonito uredi edinstveno za vse področje kraljevine Jugoslavije, kolikor to že doslej ni storjeno. 2. Zakonita odgovornost za te škode naj — odstopajoč od načela krivde, usvojenega v obstoječih državljskih zakonih — ne bo odvisna od dokaza krivde, marveč bodi poostrena v pravcu kavzalne odgovornosti. 3. Pri podrobni ureditvi te odgovornosti se sme ozirati na posebne razmere, okolnosti in svojstva raznih vrst motornih vozil. 4. Najnujnejša je zakonita ureditev odgovornosti za škode, povzročene z motornimi vozili po kopnem (avtomobili). Kot podlaga temu zakonu bi utegnil služiti zakon z dne 9. avgusta 1908, ki velja pri nas na slovensko-dalmatinskem področju s potrebnimi spremembami in dopolnitvami (n. pr. obvezno zavarovanje za odškodnino).«

Četrta sekcija pod predsedništvom kasacijskega sodnika Jankovića je pretresala vprašanje o »Hipoteki na živini«. Vsi trije referentje (univ. profesor K o n s t a n t i n o v i ć, advokat V l a j i ć in sodnik M a t i j e v i ć) so se izrazili, da je treba priskočiti poljedelcu s cenanim kreditom na pomoč. A dočim je V l a j i ć priporočal, da je rešiti to vprašanje na združni podlagi, ki ustreza socialnemu duhu (glej paralelo v referatu dr. B ö h m a l), sta predlagala ostala referenta, da se omogoči poljedelcu kredit tudi s pomočjo hipoteke na živini, o čemer naj bi se vodili posebni vpisniki pri sreskih sodiščih. Rezultat posvetovanja je bila resolucija: »Potrebno je poleg ročne zastave omogočiti zastavitev živine, ne da bi zastavnik izgubil posest na nji. Vprašanje o uveljavitvi hipoteke na živini v našem zakonodavstvu je rešiti obenem z vprašanjem o uveljavitvi hipoteke na premočninah za druge možne primere v zvezi s celim sistemom zastavnega prava v edinstvenem državljskem zakoniku«.

Vse te resolucije je skupščina na zaključnem zborovanju na večer dne 5. oktobra soglasno sprejela. Zatem se je oglasil k besedi zastopnik češkoslovaških pravnikov, advokat dr. C i r i l B a ř i n k a iz Bratislave, pozdravil kongres in vabil na kongres pravnikov slovanskih držav. Neposredno pod vtisom njegovega govora je sprejela skupščina naslednjo resolucijo: »Četrty kongres pravnikov kraljevine Jugoslavije v Skoplju pozdravlja z navdušenjem idejo, izraženo na sestanku pravnikov slovanskih držav v Brati-

slavi, da naj bi se skoro vršil v primernem kraju v Poljski ali v Češkoslovaški Prvi kongres pravnikov slovenskih držav.«

Zatem je prišla na dnevni red zadnja točka sporeda, volitev stalnega odbora. Izvoljeni so bili soglasno: za predsednika dr. Ivo Politeo, predsednik advokatske komore v Zagrebu, za podpredsednika dr. Milan Stojadinović, minister na razpoloženju v Beogradu, in dr. Janko Žirovnik, predsednik advokatske komore v Ljubliani; za ostale člane stalnega odbora: univ. profesor dr. Dragoljub Arandjelović, advokat dr. Vidan Blagojević, oba iz Beograda, univ. profesor dr. Metod Dolenc, namestnik državnega tožilca dr. Hinko Lučovnik in apelacijski sodnik dr. Rudolf Sajovic, vsi iz Ljubljane, min. tajnik dr. Ivo Subotić iz Beograda, ban v pok. dr. Josip Šilović in univ. profesor dr. Srečko Zuglia, oba iz Zagreba. Eno mesto se je pustilo nezasedeno.

Nato se je dr. Šilović, ki je vodil mesto obolelega dr. Arandjelovića plenarno zborovanje, zahvalil vsem, ki so pomogli, da je kongres tako lepo in uspelo dovršil svojo nalogo in s tem zaključil kongres.

Naslednji dnevi so bili določeni razgledovanju Skoplja in bližnje okolice, Južne Srbije z Bitoljem in Ohridskim jezerom ter Kosovega polja.

Dr. R. Sajovic.

Književna poročila.

Andrassy Juraj: Liga Naroda. Njezino ustrojstvo i djelovanje. Zagreb. 1931. Izdanje »Pramatice«. In — 8, 232 strani. Cena ni navedena.

Svetovna vojna tvori važen mejnik na potu k spoznanju, da so narodi in države tesno navezani drug na drugega in da bo njih sožitje zagotovljeno v miru le tedaj, ako njih odnose ne bo urejevala le gola sila, marveč pravo, temelječe na ideji pravičnosti. Ta misel tesnejšega sodelovanja se je udejstvila ob koncu svetovne vojne v izdatni meri z ustanovitvijo Zveze narodov. Razvoj poveljnih mednarodnih odnosov pa je pokazal, da Zn (Zveza narodov) v sedanji obliki ne ustreza vsem splošnim željam narodov in da ne odgovarja vsem potrebam, ki jih ima obsežno in zamotano mednarodno življenje. Iščejo se nove možnosti, kako izpopolniti to trenutno največjo mednarodno organizacijo. V tej smeri so spisi o Zn velikega pomena, predvsem ako niso samo informativni, ampak tudi navajajo posameznike in ljudstvo k temu, da spoznajo neuspehe svojega dosedanjega ravnanja v medsebojnih odnosih in da pripomorejo, da se uveljavi boljši mednarodni red.

Pričujočo knjigo univerzitetnega docenta v Zagrebu, g. Juraja Andrassyja je z veseljem pozdraviti, ker bo razen pravnikov, za katere je v prvi vrsti namenjena, moglo s pridom poseči po njej tudi ne-